

BAVNEN

Meddelelser fra Lokalhistorisk Forening for Aaby Sogn
26. årgang 2013

”Bavnen”

Meddelelser fra Lokalhistorisk Forening for Aaby Sogn

26. årgang 2013
ISSN 0906-0227

Udgivet med støtte af:
Aabybro afdelingerne af:
Nørresundby Bank og
Danske Bank

Dagsorden for ordinær generalforsamling i Aabybro Hallens selskabslokale torsdag den **21. marts 2013, kl. 19:30**.

- 1) Valg af dirigent og stemmetællere
- 2) Beretning
- 3) Regnskab
- 4) Indkomne forslag
- 5) Valg til bestyrelse
Marie Albrektsen
Niels Bahn
Nina Prebensen
Kirsten Nørgaard
- 6) Valg af suppleanter
- 7) Valg af to revisorer
- 8) Kontingent
- 9) Eventuelt

Efter generalforsamlingen:

Gæstetalere: Edel og Peter Jensen vil fortælle anekdoter og historier fra deres liv og virke i Aabybro som en uddybning af indlægget her i bladet.

Forsidebillede: Fra Aaby Marked

Foreningens formål er:

- At fremme og styrke den almene interesse for Aaby Sogns historie samt drive et arkiv
- At indsamle, registrere og bevare arkivalier, billeder og lydoptagelser, trykt materiale og andre data med tilknytning til Aaby Sogn, dets beboere, foreninger, virksomheder og institutioner i fortid og nutid
- At stille det indsamlede materiale til rådighed for offentligheden efter gældende regler for tilgængelighed

Så før du smider dine gamle ting, dokumenter eller billeder i papirkurven, det vil sige dåbsattester, ejendomspapirer, regnskaber, dagbøger, protokoller, kærestebreve (de kan båndlægges) eller andre former for papirer, lydbånd, videobånd m.v., så lad arkivet få dem til sortering. Herved kan mange værdifulde oplysninger gemmes for eftertiden.

Åbningstid: Mandag kl. 15.00 – 18.00
Elmevej 2 i kælderen

Kontingent kan indbetales i åbningstiden
eller på vedlagte girokort på posthuset eller via netbank

Se vores billedmateriale hjemme på din computer
Tast www.jammerbugt-historie.dk

Siden 1. april 2012 har hjemmesiden fremstået i et nyt og opdateret udseende, som vi håber brugerne efterhånden er blevet fortrolige med. Søgefunktionen fungerer efter samme principper. På forsiden vælger du navnet eller peger på kortet på den forening, hvis materiale du vil se. Når du er kommet ind på vort arkiv, vælger du fanebladet med online-arkiv, hvor der er et søgefelt. I dette felt skrives et søgeord, og næste felt åbner du med den lille pil til højre og vælger f.eks. billeder. Således fremkommer alt materiale, hvor det søgte ord står skrevet i teksten.

Forord:

I 2013 udgaven af Bavnens har bestyrelsen valgt følgende indlæg, som forhåbentlig har læsernes interesse:

Niels Bahn har redigeret og genskrevet en beretning om Nikolaj Christian Christensen ”Originalen i Aaby”. De skriftlige kilder stammer fra afdøde borgmester Jørgen Jørgensens efterladte papirer.

Ole Jochumsen (Wolle) har i 1990 leveret en beretning omkring Aaby Marked og hvordan, det spændte af i hans barndom og tidlige ungdom – en beretning om en svunden tid, hvor adspredelserne ikke var så store, så et marked var en stor begivenhed.

I den forbindelse viser det sig, at arkivet indeholder så godt som ingen billeder fra Aaby Marked eller begivenheder, der relaterer hertil, så skulle foreningens medlemmer ligge inde med billedmateriale om dette emne, vil vi med glæde kopiere dette, således det kan indgå i arkivet.

Endelig har Peter Jensen, Kærvej, på bestyrelsens opfordring skrevet et indlæg vedrørende sin tid som kommis og senere uddeler i Rosenlund Brugsforening.

Sidst i Bavnens 2013 er der lidt indtryk af hvordan fattigvæsenet fungerede i tidligere tider. Beskedne ydelser i forhold til nutidens normer, hvilket kan give stof til eftertanke over det velfærdsniveau, som vort samfund har nået i dag.

Skulle man – efter at have læst Bavnens 2013 – have lyst til at læse mere om begivenheder og forhold i og omkring Aaby Sogn i fordums tider, findes der adskillige skriftlige kilder og mange udklip og fotos i Foreningens Arkiv

Nuværende bestyrelse

Formand:

Marie Albrektsen, Torngaardsvej 37
Tlf. 98 24 12 05

Næstformand:

Dorthe Vad, Havgårdsvej 22
Tlf. 98 27 90 57

Kasserer:

Helge Mortensen, Møllevej 2A
Tlf. 98 24 10 73

Sekretær:

Nina Prebensen, Mortensgade 29
Tlf. 98 24 18 11

Kirsten Nørgaard, Caprifolievej 3
Tlf. 98 24 17 18

Gunnar Dam-Jensen, Grundtvigsvej 7
Tlf. 98 24 10 36

Niels Bahn, Rosenvænget 12
Tlf. 20 62 60 45

Originalen i Aaby

Genfortalt og redigeret af Niels Bahn

Sådan lyder overskriften på en fotokopi af en avisartikel, hvis oprindelse og datering ikke lader sig fastslå nærmere. Kopien findes på Lokalhistorisk Arkiv blandt afdøde borgmester Jørgen Jørgensens efterladte papirer.

Hvem er det mon, som har gjort sig fortjent til den lidet smigrende overskrift?

En gennemlæsning af artiklen afslører, at det drejer sig om teologen Nikolaj Christian Christensen, født den 26. juli 1833 som søn af lærer Jens Christensen, som virkede ved Nordre Skole, og barnebarn af sognefoged Christian Jensen i Aaby.

Aaby Nordre Skole

Nikolaj havde således ret prominente ophav, og han fulgte da også den opstigning af samfundsstigen, der dengang var almindelig, nemlig vejen fra bonde til lærer og fra lærer til teolog.

Den vordende præst tog studentereksamen i Aalborg i 1854 som privat dimittend og lod sig indskrive ved det teologiske fakultet på Københavns Universitet og blev cand. theol. i 1872 i en ret sen alder, nemlig som 39-årig.

Det skulle vise sig, at han aldrig kom til at bruge sin uddannelse. Som helt ung mand, ca. 18 år gammel, var hans interesse for folkeminder, nordisk historie og mytologi samt hjemstavnsens dialekt blevet vakt, og han sendte en samling viser fra Aaby og nærmeste omegn til en af den tids mest fremtrædende folkemindesamlere og -forskere, nemlig Svend Grundtvig, med hvem han fik en næsten livslang forbindelse.

Han har dog ikke brugt al sin tid i København på hverken studium eller folkeminder, for fra hans senere historie vides det, at han en dag under skøjteløb faldt på isen, hvorved han slog hovedet voldsomt, hvilket efterfølgende bevirkede dels et i almindelighed lidt vaklende helbred, dels symptomer på en eller anden form for hjerneskade, idet det imellem stunder blev umuligt for ham, f. eks. at bogstaverne korrekt, ligesom han udviklede en adfærd, der i andres øjne fik ham til at fremstå som en særling.

Efter at have bestået sin embedseksamen flyttede Nikolaj straks hjem til sine forældre, og kun én eneste gang kom han til stå på en prædikestol, men uheldigvis for ham, faldt den berømte ”klap”, og han kunne ikke færdiggøre sin prædiken. Herefter helligede han sig folkemindeforskningen og gav en smule privatundervisning, og det er netop fra én af hans elever, vi erfarer mest om Nikolaj og de forhold, som forlenede ham med prædikaten ”original”.

Senere lærer og kunstfotograf Georg Samer blev ved højskoleforstander Becks mellemkomst engelskelev hos Nikolaj, og Georg Samer fortæller, at Nikolaj ved deres første møde var klædt i den dragt, han altid gik rundt i, nemlig en brunlig slåbrok og på hovedet en kalot, der kunne minde om en tyrkisk fez. Han havde langt hår og langt

skæg og store buskede øjenbryn, var lavmælt og omstændelig, nærmest desuden lidt sky.

Omstændeligheden viste sig, f.eks. ved den ordveksling, som hver eneste gang Samer overværede eftermiddagskaffebordet, fandt sted mellem mor og søn. Nikolaj rejste sig og sagde: ”Tak for kaffe, lille Mor”. Moderen svarede: ”Velbekomme”, hvortil Nikolaj ytrede: ”Tak, lille Mor”. Så sagde moderen: ”Selv tak, lille Nikolaj”, hvortil Nikolaj replicerede: ”Tak, lille Mor”.

En søstersøn til Nikolaj kan berette, at Nikolaj hver dag holdt bordbøn – ofte så lang, at maden blev kold i mellemtiden. Efter hver ret takkede han højtideligt og kyssede sine forældre, og når måltidet var til ende, forsvandt han ind på sit værelse, idet han omhyggeligt gjorde korsets tegn foran et Madonnabillede, som han havde sat op på døren. Værelset var fyldt af bøger fra gulv til loft, og her sad han så og arbejdede med sin folkemindeforskning dagen lang, for han gik sjældent ud, og skulle han være så uheldig på sine spadsereture at møde et andet menneske, gik han omgående over i vejens anden side.

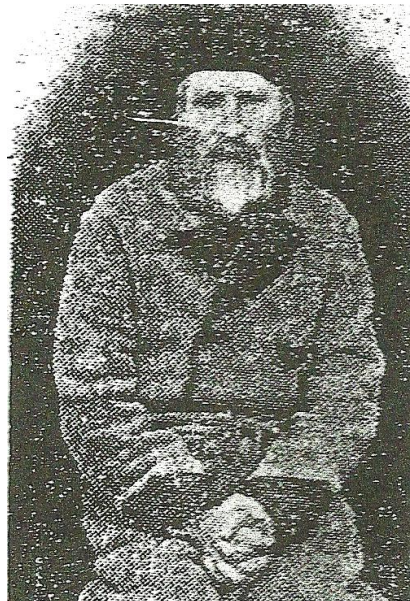
Selvom Nikolajs folkemindeforskning i begyndelsen fremstår som noget usystematisk og præget af mange rettelser, herunder af diverse stavfejl, får han alligevel så meget hold på sit stof, at han bidrager væsentligt til forskningen på området i almindelighed, og efter hans død udgiver forfatteren Laurids Bødker en temmelig tyk bog med resultaterne af Nikolajs indsamling.

Som nævnt bliver han boende hos sine forældre, og da faren forlader sit embede på Nordre Skole i 1876 og køber Buskengård på Tuengvej, flytter Nikolaj med. Ved faderens død i 1887 flytter Nikolaj ind hos en søster i Jetsmark, og her bliver han, ind til han i 1903 må lade sig indlægge på Brønderslev sygehus, hvor han samme år dør. I kirkebogen tilføjer man lakonisk ud for hans dødsdag: ”Var i sine sidste år åndssvag”. En trist skæbne for et begavet menneske.

Buskengaard

Et desværre lidt dårligt billede af Nikolaj, men det eneste, der har kunnet fremskaffes.

Det gamle Aaby Marked – en beretning skrevet af Oluf Jochumsen i 1990

Når jeg har lovet at beskrive Aaby marked, vil jeg begynde med placeringen, da der ikke er mange nulevende, der kender den.

Markedsvej kender de fleste.

Første ejendom på højre hånd –

lidt tilbageliggende – var mit hjem.

Far købte den dengang beliggende

købmandsbutik i 1902 af sin far,

der flyttede til ejendommen lige

øst for Markedsvej, hvor der i sin

tid havde boet en smed Herman Jensen, og det var vist dertil mar-

kedspladsen hørte, men far rådede over den. Det var en stor have der-

til, og midt i haven var der en stor rundkreds indhegnet med et

plankeværk, og så var der lagt trægulv. Midt i kredsen var der en for-

højning, hvor musikken sad samt de to uundværlige betjente Tyk

Hansen og Lange Møller, meget respekteret. Der var sjældent uro,

når de var ankommet De kunne lægge en proper næve. Det var i øv-

rigt dengang, at der var dans, men kun til det store marked, der hold-

tes tredje torsdag i september, og det var stort. Ikke mange ved det,

men dengang var det større end Hjallerup marked. Der kom opkøbere

alle vegne fra – også fra Tyskland.

Når vi kom ind på markedet, var hestene og kreaturerne placeret ud

for Markedsvej, og gårdene øst for vejen. Der var en række langs ve-

jens vestside af beværtningstelte, og min far havde også et. Der kun-

ne før min tid, fortalte far – være op til 10-15 telte. På den anden side

af vejen var der frugtboiler, vaffel- og skydetelte m.m. Helt sydpå

næsten op hvor TV Nord ligger, var der rigtigt gøgl, cirkus, luftgyn-

ger, kraftprøver, men der var nok af både dyr og gøgl.

Oluf Jochumsen (Wolle)

Det var sådan dengang, at fæstede man tjenestefolk, var der en aftale om, at de skulle have fri til Aaby marked i september. Der var derforuden endnu tre små markeder om året, men de havde ikke så stor betydning. Folk kom kørende til markedet i hestevogn, sommetider med et koppel heste bagefter bundet sammen i halerne.

Over middag var der gang i folkemassen, der kom cyklende. Vi havde derfor nærmest pladsen en cykelstand. Det kostede 25 øre pr. cykel at parkere. Der boede en ældre enke øst for os. Hun havde sine sønner til hjælp, og de havde flere hundrede cykler i stald, så vi blev gennet hjem.

Dagen før Aaby marked var der marked i Vester Hassing, og så kom mange af de små handlende kørende om natten for at stille deres boder op om morgenen tidligt. Det store gøgl kom nogle dage før og lejede brædder af far og købmand Pedersen. Far lejede flest ud, det var jo hans plads, og han skulle anviser pladser.

Labri kom også et par dage før. Han skulle altid låne 20 kr. af far for at starte, men far fik dem altid tilbage. Sidst på eftermiddagen gik far sammen med betjent Hansen rundt for at opkræve stadepenge, det var jo dengang 1 kr. eller 2 kr. pr. plads efter størrelse. Tit fik betjenten lige så stort et beløb i drikkepenge, hvis det havde været et godt marked. Den eneste, der ikke betalte noget, var den gamle lirekassemand, der begyndte at spille om formiddagen og helt til ud på aftenen.

Indenfor i bedstefars hus var der en stor sal, hvor der blev danset fra kl. 18 til midnat. Ellers spiste folkene deres mad derinde. Der kunne også købes øl, så stemningen kunne sommetider blive lidt høj, men betjent Hansen og Møller var jo i nærheden. De spiste deres aftensmad ved far, det var enten gule ærter eller klipfisk. Kl. 12 midnat blev der blæst af, men det kunne godt vare noget, inden der blev ro.

I 1922 da bedstefar var død, solgte far købmandsforretningen, og der blev lavet lejlighed i salen. Vi flyttede deri, så efter den tid blev ballet holdt på kroen.

Dagen efter markedet var der oprydning. Brædderne fra teltene, der var lejet, skulle skilles ad. Det havde vi en mand til, og så snart der blev lyst, var der mange til at søge efter penge. Der blev jo tabt en del mønter. Der gik et par dage, inden der var ryddet helt op. Ikke mindst i det sydvestlige hjørne af pladsen, hvor der er en mindre beplantning, der tjente som toiletforhold, der var jo ikke andre. Det var også der, de lidt løse piger holdt til. Der var vist god søgning, alle omkring markedet tjente lidt penge, nogle solgte vand til dyrene, og teltene skulle også bruge vand, og en krone kunne jo altid bruges og var mange penge på den tid.

Da kommunen købte pladsen af far for 25.000 kr., var der en entreprenør Nørhave, der ville give det dobbelt for pladsen, men far ville kun sælge til kommunen, der lovede ham, at så længe han levede, skulle der forblive marked på pladsen og ikke gravet grus. Men så snart far var død, blev markedet flyttet til den nedlagte Søndre Skole, og snart gled det hele ud. Aaby Marked er nu en saga blot.

På billedet ses Wolles far Kristoffer Jochumsen sammen med Jørgen Thomsen, der boede på Kattedamsvej.

Historier og oplevelser i og omkring Rosenlund Brugs

Fortalt af Peter Jensen

På foranledning af formanden for lokalhistorisk Forening i Aaby er jeg blevet opfordret til at fortælle lidt om Rosenlund Brugs og min ansættelse der.

Først lidt om mig selv og min opvækst. Jeg er født i Østergade 75 i 1935 (dengang hed området Rosenlund). Mine forældre var Signe og Valdemar Jensen. Min far drev cykelforretning, og min mor var hjemmegående, som det var skik og brug dengang. Min opvækst og hjemmet i Østergade 75 vil jeg undlade at fortælle om, det gjorde min bror Christian så godt i et nummer af Bavnem 2009. Der var ikke den store forskel på os to drenge opvækst.

Mine første 3 skoleår var i Aaby Søndre Skole, herefter kom jeg på Aabybro Realskole, hvor jeg sluttede min skolegang efter mellem-skole eksamen.

I 1951 kom jeg 4 år i lære hos købmand Thomsen i Øster Hjermitlev, startløn 42 kr. pr måned, og slutløn 110 kr. pr. måned. Hertil kom kost og logi.

Fra 2. november 1955 og til 28. februar 1957 aftjente jeg min værnepligt, først 3 måneder på Flyvestation Karup og sidste 13 måneder på Flyvestation Aalborg.

Jeg begyndte 1. marts 1957 i Rosenlund Brugs og var ansat der til juli 1973. De første 13 år som kommis og sidste 3 år som uddeler, indtil Aaby By og Rosenlund Brugs blev sluttet sammen og åbnede den nye Super Brugs i Aabybro Centret, hvor jeg også blev tilbudt job Men jeg syntes, at skulle jeg prøve noget nyt, så var det nu. Jeg valgte derfor et chaufførjob hos Andelsvaskeriet i Nykøbing Mors, som jeg bestred i 4 år. Herefter fik jeg ansættelse som sparekassebetjent i

Sparekassen Nordjylland, som den hed dengang, og var ansat der indtil 1995, hvor jeg valgte at gå på efterløn.

Da jeg blev ansat i Brugsen 1. marts 1957 var det ved uddeler Arnold Christensen – en umådelig flink og behagelig arbejdsgiver.

Rosenlund Brugsforening i Østergade

Rosenlund Brugs første uddeler
Arnold Christensen med frue

Rosenlund Brugs blev startet i den gamle hvide bygning (Østergade 68, hvor Alfred Meyer senere drev marskandiserforretning). Flere købmænd havde forsøgt at drive købmandsforretning på stedet, men uden det store held. Arnold Christensen begyndte også som købmænd på stedet, men solgte i 1935 bygning og forretning til oprettelse af en brugsforening, hvor han blev brugsforeningens første uddeler, et job, som han varetog indtil 1970. Rosenlund Brugs første bestyrelse efter oprettelsen i 1935 bestod af Ludvig Nielsen (formand), Bernhard Røed, S. Krantz, Ejnar Poulsen og Sigvard Jensen.

Brugsen var en blandet landhandel, som forhandlede kolonialvarer, isenkram, foderstoffer, brændsel og benzin. Benzinsalget ophørte, da brugsen i 1954 flyttede ind i den nye røde bygning.

Da brugsen og jeg er født i samme årstal, husker jeg naturligvis ikke noget fra brugsens første år. En ting jeg husker meget klart fra den gamle brugs, ligger vel tilbage til 1940-1945. Jeg har tidligere be-

skrevet brugsens varesortiment, men til jul blev det udvidet til også at omfatte legetøj. Da pladsen var meget trang i det lille forretningslokale, blev legetøjet udstillet i uddelerens stue på spisebordet, hvor vi børn efter at have stillet de våde gummistøvler eller træsko i forretningen, kunne få lov til at gå ind i stuen og se på de mange herligheder bestående af malebøger, farvekridt, træheste, dukker og mange andre ting – for os børn dengang var det et eventyrland at komme ind i.

Min tid som kommis i brugsen indledtes som før omtalt den 1. marts 1957. Det var dengang kunderne blev ekspederet ved disken. Personalet fandt varerne, som stod på hylder bag disken, og disse blev skrevet ind i den lille sorte kontrabog, som kunderne selv var betroet at opbevare. Man betalte så en gang om ugen eller måneden efter som medlemmerne var aflønnet. Jeg husker ikke årstallet for, hvornår brugsen gik over til selvbetjening og kontantbetaling, det har været engang i 60'erne.

På den lørdag, der lå nærmeste 1. oktober, havde brugsen opgørelse, hvor bestyrelsen og personalet talte varelageret op. Vi begyndte kl. 13.00 og var færdige kl. ca. 18.00, kun afbrudt af en kaffepause. Dagen sluttede så med en god middag hos uddeleren. Det var betalingen til bestyrelsen og personalet for en lørdag eftermiddags arbejde. Jeg tror nærmest, at vi alle betragtede det som lidt af en hyggeeftermiddag. Det var før alt skulle gøres op i penge. Herefter kunne regnskabet gøres op, og resultatet af brugsens drift det forløbne år udregnes. Det kunne fastslås, hvor stort overskuddet var, og hvor meget der kunne udbetales i dividende til medlemmerne. Alle medlemmers kontrabøger skulle tælles sammen, for at man kunne se hvor stort et beløb, der skulle udbetales dividende af.

Generalforsamlingen afholdtes i begyndelsen af december måned på Aabybro Kro med festligt kaffebord, hvor rigtig mange medlemmer mødte op. Her blev regnskabet fremlagt, og bestyrelsens forslag til procentsats, som skulle udbetales i dividende – var som regel om-

kring 3-5%. Dagen efter generalforsamlingen begyndte udbetalingen. Jeg tror, mange var glade for de penge, fordi der så var til lidt ekstra til julen. Folk havde jo ikke så mange penge mellem hænderne dengang.

Butikslokalerne blev pyntet op til jul den 1. søndag i advent. Det brugte vi en lørdag eftermiddag og aften på. Åbningstiderne var også meget anderledes dengang. Sidste uge før jul var der åbent til kl. 20.00 og søndagen før jul fra kl. 16.00 til 20.00. Der var også åbent den 24. december til kl. 14.00. Mellem jul og nytår var der kun åbent til kl. 12.00. Da var der julehygge og julestemning i forretningerne til glæde for såvel kunder som personale. Det synes jeg mangler i dag.

Der var et mere nært forhold til kunderne dengang. Flere kunder vidste vi næsten på hvilken ugedag, de kom og købte ind. Det nære forhold gjorde også, at der blev plads til små pudsige bemærkninger. Jeg husker en dag i middagspausen, hvor Edel sad ved kassen, og der var nogle håndværkere, som benyttede pausen til at tanke op med tobaksvarer samt øl og vand. De havde lidt travlt og med i køen var også en ældre mand, som stod med en rulle toiletpapir og spørger Edel, da han kom til kassen, om vi kun havde den ene slags. ”Nej, nej” svarer Edel og løber på lageret efter en sæk toiletpapir. Da hun så kommer tilbage med den, siger manden ”Jamen jeg skal kun have en rulle, men det var da skønt at vide, om I havde flere slags”. En oplevelse mere, som jeg stadig husker er følgende. En kunde ringede en ordre ind, bestilte bl.a. toiletpapir. Jeg spørger, om det skal være med blomsterduft, som lige var kommet på mode. Kunden spørger, om det koster mere, hvortil jeg må svare, at det gør det. Så var afgørelsen truffet – det skulle det ikke ”for ingen her i huset kan lugte med den ende”.

Som før omtalt kendte vi kunderne godt. Det kunne også være nødvendigt for at efterkomme kundens ønsker. En kunde forlangte engang et par ”socialsko” nr. 38. Det var et par ”futsko”, hvor overdelen var syet af stofrester, sålen var i flere lag, og sidste og

yderste lag var et gammelt cykeldæk for at gøre sålen slidstærkt og måske i stand til at tåle en smuttur udendørs. Pris 3,75 kr. Deraf måske navnet ”socialsko”.

Jeg husker også den sidste dag, brugsen havde åben. Alfred Meyer, der drev marskandiserforretning i den gamle brugsbygning, tog opstilling uden for brugsen lidt før lukketid. Da vi troede den sidste kunde gik ud, smuttede Meyer ind, han ville være brugsens sidste kunde, og det lykkedes for ham. Han fik overrakt en æske chokolade. Jeg havde også et lille bijob ved siden af uddelerjobbet. Hvert år til nytår kom Alfred Meyer og fik sin kassebog talt sammen. Årsløn 2,00 kr. Det var ”sort” arbejde – så det kunne jo lige hænge sammen.

Årene i Rosenlund Brugs kan jeg se tilbage på med stor glæde, det var nogle dejlige år. Dette var nogle af mine oplevelser og erindringer, og der er naturligvis mange flere, men alt skal jo have en ende, og det skal denne beretning også. Derfor vil jeg slutte her.

Efter lukketid – sidste aften i Rosenlund Brugs. Der drikkes ”gravøl”

Personerne på billedet er fra venstre:

Bente Christiansen, Edel Jensen, Anne Marie Conradsen, Valdemar Jensen, Signe Jensen og forrest Peter Jensen

Fattigvæsenet

I de små hjem, hvor manden skulle tjene til familiens ophold ved at arbejde for fremmede, kunne vilkårene før i tiden være strenge – daglønnen var lille – og ved arbejdsløshed var der ikke noget, der hed understøttelse.

Vi kan i dag undre os over, hvordan disse familier, der tit bestod af mange børn, fik føden. Derfor kom børnene ud at tjene, så snart de kunne gøre nytte for føden.

Der var ganske vist noget, der hed den frie fattigkasse, som kunne yde hjælp til trængende. Et antal medlemmer af sognerådet blev udnævnt til Fattigforstandere, hvilket svarede til vores socialudvalg. De skulle skønne over, hvor meget eller hvor lidt, det var nødvendigt at yde i hjælp, vel især til ældre i sognet.

Vi er i vor lokalhistoriske forening i besiddelse af optegnelser, der viser, hvor meget der er udbetalt til forskellige personer i perioden 1904-05.

Det er beløb fra 5-25 kr. månedlig. Derudover kan der være betalt små beløb til tøj, træsko, strømper, få ører i skat, lidt ekstra 15 kr. til konfirmation, tørv 20 kr., husleje 20 kr., jordemoder 4 kr., kørsel af tørv 21. kr., en enkelt gang telefon 10 ører. Til en begravelse er der ydet 20 ører til jordseddel, 3 kr. til graver og 20 kr. til ligkiste. Også tørvegravning er der ydet hjælp til for 18 kr. for 12 favn for røgtning af samme 4,50 kr. Slap tørvene for tidligt op om vinteren, fik de hjælp til kul, 2 rækker for 1,22 ører.

Nogen ses at have fået hjælpen fordelt ugentligt. Nogle børn fra et opløst hjem kom i pleje i andre hjem, vederlag 10 kr. månedlig. Disse beløb, der her omtales, er endda fra tiden efter at vi i 1891 havde fået en lov om alderdomsunderstøttelse. Først i 1922 kom det til at hedde aldersrente.

Fra en fortegnelse over forsørgelsen i Aaby 1922/23 ses at være udbetalt i aldersrente fra 154-730 kr. årligt formentlig efter vurdering af behovet i hvert enkelt tilfælde.

En enkelt særlig trængende ses at have fået 1.722,75 kr., men det var også en, som hørte en fremmed kommune til. Det var nemlig sådan, at tilflyttere skulle forsørges af fraflytningskommunen i 5 år. I faderskabssager blev der lagt stor vægt på, hvor moderen havde opholdt sig i avlingsperioden altså på 10 måneders dagen før fødslen. Denne kommune skulle inddrive børnepenge og udbetale til moderen og yde hjælp i trangstilfælde.

Ved socialreformen i 1933 blev lovgivningen en del af folkeforsikringsloven og således lagt i mere faste rammer. I 1965 ændredes betegnelsen fra aldersrente til folkepension, og fra 1970 ydes fuld folkepension til alle, der er fyldt 67 år.

I den omtalte forsørgelse er der også hjælp til enker og hjælp til betaling af sygekasse samt fødselshjælp, der dog ikke androg mere end 15-27 kr. pr. fødsel.

Enkeforsørgelsen beløb sig fra 120-720 kr. årligt efter antal børn og vurdering af behov. Loven om alderdomsunderstøttelse i 1891 blev efterfulgt af lov om sygekasser i 1892 og ulykkes forsikring i 1898, børneforsorg 1905, arbejdsløshedsforsikring i 1907 og invaliderente 1921. Først i 1959 nogen egentlig enkepension.

Som det er synligt for enhver, der færdes i Aabybro Midtby, er denne under forandring. Bestyrelsens udsendte fotograf **Charles Christensen** har leveret nedenstående indtryk fra nedbrydningen i Østergade.

